damo–Ramučių kelio bei tiek pat į Š nuo dešiniojo Tenenio upės kranto, kalvoje.

SURVEY INVESTIGATIONS IN PYPLIŠKĖ

In 2000 LCCH has executed the survey archaeological investigations in Pypliškė hill, so called Milžinkapis. In this site the area of 34 m^2 was investigated, where has been found the two floor 3.5 diameter stone circle with one smaller stone circle and floors. Outside the big circle, near a stone, the destroyed cremation in the urn has been found. The cemetery is preliminary dated to the 1st millennium B.C.

SUDOTOS ARCHEOLOGINIŲ PAMINKLŲ KOMPLEKSO TYRINĖJIMAI

Egidijus ŠATAVIČIUS

2000 m. archeologinė ekspedicija toliau tęsė Sudotos archeologinių paminklų komplekso (Švenčionių r., Švenčionėlių sen.) tyrinėjimus (žr. *ATL 1994 ir 1995 metais,* V., 1996, p. 30–34; *ATL 1996 ir 1997 metais*, V., 1998, p. 45–50; *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 72–76). Kompleksą sudaro Sudotos 2-oji akmens amžiaus gyvenvietė (IP 2421/A), Sudotos senovės gyvenvietė-kaimavietė (AV 2301) ir Sudotos IV pilkapynas (IP 3004/A). Tyrimai atlikti komplekso ŠV pakraštyje, kur palei Žeimenos ardomą krantą buvo ištirti 2 plotai (XIb ir XIII), iš viso apie 125 m^2.

Šis įvairialaikių archeologinių paminklų kompleksas pasižymi itin sudėtinga stratigrafija (kultūriniai sluoksniai slūgso vienas virš kito, jie smarkiai paveikti gamtinių procesų). XIb plote (10 m ilgio ruožas) akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis – rusvai gelsvas smėlis (apie 20–45 cm storio) pastebėtas 50–120 cm gylyje. Virš jo slūgsojo 12–40 cm storio pilkas bei melsvas iškastinės velėnos sluoksnis – vėlyvųjų viduramžių kaimavietės kultūrinis horizontas ir 23–80 cm storio eolinio smėlio sluoksnis, plonėjantis ŠV kryptimi, kuriame išsiskyrė keletas tamsesnių ir šviesesnių sluoksnių. Perkasos R gale, tarp akmens amžiaus gyvenvietės bei kaimavietės kultūrinių horizontų, buvo ir iki 20 cm storio pilkapio 1 sampilo pakraštys.

XIII plotas atmatuotas komplekso pačiame ŠV pakraštyje – terasos ir salpinės pievos sandūros zonoje. Čia ryškiau išsiskyrė tik vėlyvosios kaimavietės kultūrinis horizontas – ir tai tik R ploto dalyje. Akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinio sluoksnio čia nebuvo. Keli titnago radiniai rasti deliuvinio-aliuvinio smėlio sluoksnyje.

Tyrimų metu iš viso surinkta apie 330 titnaginių radinių. Dauguma jų slūgsojo akmens amžiaus gyvenvietės kultūriniame sluoksnyje, nors pavienių aptikta ir visuose aukščiau buvusiuose horizontuose. Ryškesnių radinių sankaupų nenustatyta, tačiau dauguma jų aptikta XIb ploto R dalyje. Dirbinių gamybai naudotas geros kokybės pilkos spalvos bei įvairių atspalvių įvežtinis titnagas. Plačiai naudotas ir rausvos spalvos matinis titnagas. Radiniai nepatinuoti. Beveik penktadalis titnago radinių yra perdegę ar aptrupėję ugnyje. Dėl vietinio titnago žaliavos stygiaus bei

taupant įvežtinį, dauguma dirbinių yra labai smulkūs ir gaminti iš nuoskalų.

Didžiąją titnaginio inventoriaus dalį sudarė įvairaus dydžio nuoskalos ir atplaišos (71%), o skeltės bei jų dalys tesiekė apie 20,5% Skaldytiniai labai sunaudoti, telikusios tik kelių cm dydžio šerdys, kurių surasta 9 (apie 2,8%). Gyvenvietėje naudoti tiek dvigaliai, tiek ir vienagaliai kūginiai bei su rankenėle skaldytiniai. Aptiktas įkotinio antgalio (?) fragmentas, lancetas, 3 ašmenėlių fragmentai, 3 kalteliai, 2 specialios paskirties dirbiniai, 2 dirbinių fragmentai, 3 galiniai gremžtukai ir 2 rėžtukai (nuskeltinis ir retušinis). Antrinio apdirbimo atliekoms priskirtinas mikrorėžtukas ir antgalio įkotės formavimo atlieka.

Surasta 14 iš kitų akmens rūšių pagamintų radinių. Tarp įvairaus dydžio nuoskalų aptikti ir keli ovalūs apskaldyti rieduliukai. Akmens amžiaus kultūriniame sluoksnyje, ypač jo apatinėje dalyje, buvo surasta ir keliolika smulkių degintų kauliukų.

Apibendrinant būtų galima pasakyti, jog akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinis sluoksnis nėra chronologiškai „švarus". Jame išsiskiria mažiausiai 3 apgyvendinimo etapai: vėlyvasis paleolitas (Driasas III), mezolito-neolito riba (Atlančio pirma pusė) ir vėlyvasis neolitas (II tūkst. pr. Kr. I pusė). Be to, akmens amžiaus kultūriniame sluoksnyje atsidengė kelios stulpavietės (?), apdėtos smulkiais akmenukais, bei keletas įvairios formos ir spalvos dėmių.

Virš pilkapių sampilų, o kur jų nebuvo – virš akmens amžiaus gyvenvietės kultūrinio horizonto, slūgsojo vėlyvųjų viduramžių kaimavietės kultūrinis sluoksnis – melsvos bei pilkos spalvos smėlis – perdegusi iškastinė velėna. Čia surasta apie 50 įvairiausios buitinės keramikos fragmentų: nuo apžiestų iki glazūruotų puodų šukių. Puodų pakraštėliai paprasti, nežymiai atlenkti išorėn ir tiesūs, o dugneliai be kulnelio. Rasta ir degto molio tinko gabalų.

Šis kultūrinis sluoksnis datuojamas XVI–XIX a. Matyt, tai dabartinio Sudotos kaimo pirmtakas.

INVESTIGATIONS OF SUDOTA COMPLEX OF ARCHAEOLOGICAL SITES

The Sudota (Švenčionių district, Švenčionėliai ward) complex of archaeological sites consists of the ancient settlements, barrow cemetery and the village. In 2000 the total area of 125 m^2 has been investigated, containing some culture layers badly affected by the natural processes. Collected some 330 flint finds, which belong to the periods of the Late Palaeolithic, the turn of Mesolithic – Neolithic Ages and Late Neolithic. The culture layer of the village the (16th–19th centuries) contains the fragments of the household ceramics.

TITNAGO KASYKLOS IR APDIRBIMO DIRBTUVĖS PRIE TITNO EŽERO

Egidijus ŠATAVIČIUS

Titno (Citno) ežero titnago kasyklos ir apdirbimo dirbtuvės (Varėnos r., Kaniavos sen.) yra apie 1,5 km į ŠV nuo Rudnios užtvankos (buvusio malūno-kalvės), į V nuo kelio Varėna–Rudnia, apie 130 m į ŠR nuo Žvirgždynės intako į Titno eže-